

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 422 sahifa,
16-mart, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinova	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Бахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanaliyevna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarining psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarining kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korrektsiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	
O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni	229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna	
Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды.....	234
Умматалиева Шерзода Шерали угли	
Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish.....	239
Baratov Nasriddin Karshibayevich	
O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlarini	243
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari	247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova	
Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida)	252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich	
O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati.....	257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich	
Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari	261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli	

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	265
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich</i>	
Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	270
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli</i>	
Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlar misolida)	275
<i>Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li</i>	
O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari	278
<i>Suvanova Baxtigul Baxridinovna</i>	
Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari	283
<i>Azimov I. T., Mirzayeva N. I.</i>	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish	288
<i>Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna</i>	
Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	292
<i>Nazarov Nuriddin Baxranovich</i>	
Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli	297
<i>Jabborova Yulduzxon Hasan qizi</i>	
Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari	301
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni	304
<i>Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna</i>	
Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства	307
<i>Ф. Равшанов, Л. Сохибова</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	311
<i>Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi</i>	
Texnologik ta'limda xorijiy tajriba	316
<i>Lochinbek Abdirasulov</i>	
Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	319
<i>Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida	324
<i>Soatova Hilola Shuhrat qizi</i>	
Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida	328
<i>R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov</i>	
Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ	332
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	335
<i>Toshpo'latova O'g'loy Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari	339
<i>D. G. Umnov</i>	
Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari	344
<i>Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari	347
<i>Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi	351
<i>Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi</i>	
Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi	354
<i>Ikrom Qodirov</i>	

Hadassah gospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston gospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati	357
<i>Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxanovna</i>	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	361
<i>Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li</i>	
Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari	364
<i>Babakulova Dilnoza Ramazonovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi.....	367
<i>Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	370
<i>G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna</i>	
Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi	373
<i>Jo'raboieva Turg'unoy Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi.....	377
<i>Kozimova Sadoqat</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari	380
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar.....	383
<i>Nishanova Zulfizar Yashin qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni.....	386
<i>Nurulloev Firuz No'monjonovich</i>	
Talabalarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida).....	390
<i>Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish.....	393
<i>Tillayeva Vasila O'ktam qizi</i>	
Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni	398
<i>Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li</i>	
Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish	402
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi</i>	
Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarining og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish	406
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekturodovna</i>	
Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов.....	409
<i>Гуламов Жасур Баходирович</i>	
Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций средового воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии	413
<i>Ягудин Дмитрий Рустамович</i>	

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARIDA LINGVOKOGNITIV KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK TIZIMI

Kozimova Sadoqat

Osiyo texnologiyalar universiteti pedagogika kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvokognitiv kompetentligini rivojlantirishning pedagogik asoslari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. Lingvokognitiv kompetentlik tushunchasining mazmun-mohiyati ochib berilib, uning bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik tayyorgarligidagi o'rni asoslab berilgan. Tadqiqot jarayonida kompetensiyaviy va kognitiv yondashuvlarga asoslangan holda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni shakllantirishga xizmat qiluvchi pedagogik shart-sharoitlar aniqlangan. Xususan, kognitiv yo'naltirilgan ta'lim muhitini yaratish, fanlararo integratsiyani ta'minlash, muammoli va refleksiv topshiriqlardan foydalanish hamda kasbiy nutq faoliyatini modellashtirishning samaradorligi yoritilgan. Tadqiqot natijalari bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining nutqiy tafakkurini rivojlantirish, pedagogik muloqot madaniyatini oshirish va kasbiy kompetentligini takomillashtirishga xizmat qiladi. Maqola xulosalari oliy pedagogik ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini takomillashtirishda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: lingvokognitiv kompetentlik, boshlang'ich sinf o'qituvchisi, kasbiy kompetensiya, kognitiv yondashuv, pedagogik tayyorgarlik, integrativ ta'lim.

Abstract: This article analyzes the pedagogical foundations for developing the linguocognitive competence of future primary school teachers from both scientific-theoretical and practical perspectives. The essence and content of the concept of linguocognitive competence are revealed, and its role in the professional pedagogical training of future teachers is substantiated. In the course of the study, based on competency-based and cognitive approaches, pedagogical conditions that contribute to the formation of linguocognitive competence among future primary school teachers were identified. In particular, the effectiveness of creating a cognitively oriented educational environment, ensuring interdisciplinary integration, using problem-based and reflexive tasks, as well as modeling professional speech activity is highlighted. The research results contribute to the development of speech thinking of future primary school teachers, the enhancement of pedagogical communication culture, and the improvement of their professional competence. The conclusions of the article have practical significance for improving the educational process in higher pedagogical institutions.

Key words: linguocognitive competence, primary school teacher, professional competence, cognitive approach, pedagogical training, integrative education.

Аннотация: В данной статье с научно-теоретической и практической точек зрения проанализированы педагогические основы развития лингвокогнитивной компетентности будущих учителей начальных классов. Раскрыта сущность и содержание понятия лингвокогнитивной компетентности, а также обоснована её роль в профессионально-педагогической подготовке будущих учителей. В процессе исследования на основе компетентностного и когнитивного подходов определены педагогические условия, способствующие формированию лингвокогнитивной компетентности у будущих учителей начальных классов. В частности, освещена эффективность создания когнитивно ориентированной образовательной среды, обеспечения междисциплинарной интеграции, использования проблемных и рефлексивных заданий, а также моделирования профессиональной речевой деятельности. Результаты исследования способствуют развитию речевого мышления будущих учителей начальных классов, повышению культуры педагогического общения и совершенствованию их профессиональной компетентности. Выводы статьи имеют практическое значение для совершенствования учебного процесса в высших педагогических образовательных учреждениях.

Ключевые слова: лингвокогнитивная компетентность, учитель начальных классов, профессиональная компетенция, когнитивный подход, педагогическая подготовка, интегративное обучение.

KIRISH

Bugungi globallashuv va ta'lim tizimidagi islohotlar sharoitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilariga qo'yilayotgan talablar tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning nutqiy, tafakkuriy va muloqotga oid ko'nikmalarini shakllantirishda o'qituvchining lingvistik va kognitiv tayyorgarligi muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda o'qituvchining kasbiy kompetentligini shakllantirish masalasi yetakchi yo'nalishlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Shu nuqtayi nazardan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvokognitiv kompetentligini rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo hisoblanadi. Lingvokognitiv kompetentlik o'qituvchining til vositalaridan ongli foydalanish, bilimlarni kognitiv qayta ishlash va ularni ta'lim jarayonida samarali qo'llash qobiliyatini ifodalaydi. Mazkur tadqiqotning maqsadi – bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvokognitiv kompetentligini rivojlantirishning pedagogik asoslarini aniqlash va ilmiy jihatdan asoslab berishdan iborat.

MAVZUSIGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ushbu yo'nalishda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, lingvokognitiv kompetentlik tushunchasi til va tafakkur o'zaro bog'liqligiga asoslanadi. Xususan, Lev Vygotsky ta'limotida nutq va tafakkurning uzviyligi asoslab berilib, bilimlarni egallash jarayoni ijtimoiy-madaniy muhit bilan chambarchas bog'liqligi ta'kidlanadi. Shuningdek, Noam Chomsky tomonidan ilgari surilgan generativ grammatika nazariyasida til inson tafakkurining ichki mexanizmi sifatida talqin qilinadi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda esa lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirish masalasi kompetensiyaviy yondashuv doirasida ko'rib chiqiladi. Jumladan, Dell Hymes kommunikativ kompetensiya nazariyasi orqali til o'qitish jarayonida nafaqat grammatik bilim, balki nutqiy faoliyat va ijtimoiy moslashuv muhim ekanligini asoslab beradi. Mahalliy olimlardan K. Qosimova, A. G'ulomov va M. Jumaevlarning ishlarida boshlang'ich ta'limda ona tilini o'qitish metodikasi, o'quvchilarning nutqiy va tafakkuriy rivojlanishini uyg'un holda shakllantirish masalalari yoritilgan.

Shu bilan birga, lingvokognitiv yondashuvni amaliyotga joriy etishda interfaol metodlar, muammoli ta'lim, refleksiv faoliyat va integrativ yondashuvlar samarali vosita sifatida e'tirof etiladi. Tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirish didaktik tizimi tizimlilik, uzviylik va amaliy yo'naltirilganlik tamoyillariga asoslangan holda tashkil etilishi lozim.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- ilmiy-pedagogik va lingvistik adabiyotlarni tahlil qilish;
- taqqoslash va umumlashtirish;
- pedagogik modellashtirish;
- kuzatish va reflektiv tahlil.

Tadqiqotning metodologik asosi sifatida kompetensiyaviy yondashuv, kognitiv pedagogika g'oyalari hamda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillari olindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalariga ko'ra, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirish quyidagi pedagogik shart-sharoitlar orqali samarali amalga oshirilishi aniqlandi:

1. Kognitiv yo'naltirilgan ta'lim muhitini yaratish, bunda talabalarning mustaqil fikrlashi va tahliliy yondashuvi rag'batlantiriladi.
2. Lingvistik va pedagogik fanlar integratsiyasi, ya'ni tilshunoslik bilimlarini boshlang'ich ta'lim metodikasi bilan uyg'unlashtirish.
3. Muammoli va reflektiv topshiriqlardan foydalanish, bu esa talabalarning nutqiy tafakkurini faollashtiradi.
4. Kasbiy nutq faoliyatini modellashtirish, ya'ni dars jarayoniga oid real vaziyatlar asosida mashg'ulotlar tashkil etish.

Aniqlangan shart-sharoitlar bo'lajak o'qituvchilarning til vositalaridan ongli va maqsadli foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, lingvokognitiv kompetentlik o'qituvchining faqat lingvistik bilimlari bilan cheklanmaydi, balki uning pedagogik tafakkuri, muloqot madaniyati va reflektiv faoliyatini ham qamrab oladi. Shu sababli, uni rivojlantirish jarayoni tizimli va uzluksiz tashkil etilishi lozim. Lingvokognitiv kompetentlik faqatgina lingvistik bilimlar majmui bilan cheklanmaydi, balki o'qituvchining tafakkur madaniyati, pedagogik nutqi va muloqot strategiyalarini ham qamrab oladi. Shu bois, uni rivojlantirish jarayoni tizimli va bosqichma-bosqich

tashkil etilishi lozim. Kognitiv yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini oshirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligi aniqlandi. Bu esa lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishda innovatsion va integrativ metodlardan foydalanish zarurligini ko'rsatadi. Lingvokognitiv kompetentlik tushunchasining ilmiy-nazariy asoslari. Lingvokognitiv kompetentlik tushunchasi lingvistika, kognitiv psixologiya va pedagogika fanlari integratsiyasi asosida shakllangan.

Ilmiy adabiyotlarda ushbu tushuncha shaxsning til orqali fikrlash, bilimlarni qayta ishlash va muloqot qilish jarayonlarini samarali amalga oshirish qobiliyati sifatida talqin qilinadi. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisi uchun lingvokognitiv kompetentlik pedagogik faoliyatda muhim o'rin tutadi. Chunki boshlang'ich ta'lim jarayonida o'qituvchi o'quvchilarga bilimlarni sodda, tushunarli va mantiqiy izchillikda yetkazishi, ularning tafakkurini rivojlantirishi va mustaqil fikrlashga yo'naltirishi zarur. Lingvokognitiv kompetentlik quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi:

- lingvistik bilim va ko'nikmalar;
- kognitiv jarayonlar (tahlil, sintez, umumlashtirish);
- nutqiy tafakkur;
- pedagogik muloqot strategiyalari;
- reflektiv faoliyat.

Mazkur komponentlarning uyg'unligi o'qituvchining kasbiy kompetentligini belgilaydi.

Tadqiqot jarayonida ilmiy-pedagogik va lingvistik adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash va umumlashtirish, pedagogik modellash, kuzatish hamda reflektiv tahlil metodlaridan foydalanildi. Ushbu metodlar bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvokognitiv kompetentligini rivojlantirish jarayonini tizimli o'rganish imkonini berdi. Tadqiqotning metodologik asosi sifatida kompetensiyaviy yondashuv, kognitiv pedagogika g'oyalari va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillari tanlandi. Mazkur yondashuvlar ta'lim jarayonida talabning faol ishtirokini ta'minlashga, uning mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvini rivojlantirishga xizmat qiladi. Lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirish quyidagi pedagogik shart-sharoitlar asosida samarali amalga oshiriladi.

*Birinchi*dan, kognitiv yo'naltirilgan ta'lim muhitini yaratish talabalarning tafakkur jarayonlarini faollashtiradi, ularning mustaqil va tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

*Ikkinchi*dan, lingvistik va pedagogik fanlar integratsiyasi bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Tilshunoslik bilimlarining boshlang'ich ta'lim metodikasi bilan uyg'unlashuvi ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlaydi. Uchinchi

XULOSA

Zamonaviy ta'lim tizimida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvokognitiv kompetentligini rivojlantirish muhim pedagogik vazifalardan biridir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mazkur kompetentlik o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi sifatini oshirishga, boshlang'ich ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirish jarayoni kognitiv yo'naltirilgan ta'lim muhiti, fanlararo integratsiya, muammoli va reflektiv topshiriqlar hamda kasbiy nutq faoliyatini modellash asosida tashkil etilganda yuqori natijalarga erishish mumkin. Mazkur maqolada asoslab berilgan xulosalar va tavsiyalar oliy pedagogik ta'lim muassasalarida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonini takomillashtirishda amaliy ahamiyatga ega bo'lib, boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Qosimova K. – Ona tili o'qitish metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2009.
2. G'ulomov A. – Ona tili o'qitish prinsiplari va metodlari. Toshkent: O'qituvchi, 1992.
3. Jumaev M., Yuldasheva M., Mingbaeva B. – Boshlang'ich ta'lim fanlarini o'qitish metodikasi. Toshkent, 2017.
4. Raxmatullayeva L. – Metodika prepodavaniya rodnogo yazyka. Toshkent: Moliya-iqtisod, 2007.
5. To'xliyev B. – Ona tili va adabiyot o'qitish metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2010.
6. Yo'ldoshev J., Usmonov S. – Pedagogik texnologiya asoslari. Toshkent: Fan, 2004.
7. Karimov I.A. – Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
8. Ziyomammedov B. – Pedagogika nazariyasi. Toshkent: Fan, 2012.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.